

EVOLUȚIA ȘI TIPOLOGIA NOȚIUNII DE „MINORITATE NAȚIONALĂ”

Oleg BONTEA,
doctor, conferențiar universitar

În acest articol ne-am propus să facem o analiză a evoluției doctrinare și ceea a reglementării convenționale prin instrumente internaționale a noțiunii de „minoritate națională” sub toate aspectele sale de exprimare precum: „minoritate etnică”, „minoritate lingvistică”, „grup rasial”, „grup național”, „grup etnic”, „persoane aparținând minorităților naționale” etc. În articolul de față ne-am propus a efectua, de asemenea, un studiu privind tipologia fenomenului, a esenței sale, precum, și, nu în ultimul rând, a evalua definițiile acestui concept, care au întârziat a fie concretizate pe plan normativ, atât în instrumentele internaționale, cât și pe plan național.

Cuvinte cheie: minoritate națională, minoritate etnică, minoritate lingvistică, minoritate culturală, grup rasial, grup etnic, persoane aparținând minorităților naționale, nediscriminare, drepturile omului, convenții internaționale.

EVOLUTION AND TYPOLOGY OF THE NOTION OF „NATIONAL MINORITY”

Oleg BONTEA,
PhD, associate professor

In this article we intend to make an analysis of the doctrinal evolution and that of the conventional regulation by international instruments of the notion of “national minority” under all its aspects of expression such as: “ethnic minority”, “linguistic minority”, “racial group”, “national group”, “ethnic group”, “persons belonging to national minorities” etc. In the present article, we also set out to carry out a study on the typology of the phenomenon, its essence, as well as, and, last but not least, to evaluate the definitions of this concept, which have been delayed from being normative. in international instruments, as well as at national level.

Keywords: national minority, ethnic minority, linguistic minority, cultural minority, racial group, ethnic group, persons belonging to national minorities, non-discrimination, human rights, international conventions.

Introducere. Problema doctrinară a evoluției noțiunii de „minoritate națională” este una destul de complexă care își are rădăcinile sale în trecutul îndepărtat al evoluției statelor, ca entități politice și social-economice. Din acest considerent, abordarea problemei trebuie efectuată, mai întâi de toate, prin prisma apariției, cristalizării și formării națiunilor, așa precum se prezintă ele astăzi pe harta politică a lumii.

Este cunoscut faptul că popoarele lumii s-au dezvoltat diferențiat în funcție de anumiți factori, care, în știința dreptului, sunt denumiți ca factori de configurare, adică factori care contribuie într-o măsură mai mare sau mai mică la cristalizarea unor fenomene politice sau juridice. La acești factori pot fi atribuiți: clima, teritoriul,

Introduction. The doctrinal problem of the evolution of the notion of “national minority” is a rather complex one that has its roots in the distant past of the evolution of states, as political and socio-economic entities. For this reason, the approach to the problem must be carried out, first of all, in terms of the emergence, crystallization and formation of nations, as they are presented today on the political map of the world.

It is known that the peoples of the world have developed differently according to certain factors, which, in the science of law, are called configuration factors, ie factors that contribute to a greater or lesser extent to the crystallization of political or legal phenomena. To these factors can be attributed: climate, territory, geographical

așezarea geografică, relieful, bogățiile solului și subsolului etc., într-un cuvânt, factorii naturali. Sub influența factorilor menționați, diferite popoare au evoluat și s-au dezvoltat din punct de vedere economic, social, cultural, etnic, militar etc. în mod diferit, unele cunoscând o ascensiune pregnantă, altele o dezvoltare mai lentă.

Datorită unor condiții obiective, unele grupuri etnice și-au părăsit ținuturile de constituire ca națiune, adică arealul geografic de cristalizare ca etnie, și au migrat spre alte teritorii, populate de alte națiuni sau popoare. Din această cauză, majoritatea statelor contemporane sunt „pestrițe” din punct de vedere al constituției lor social-umane, adică al populației lor, conținând pe lângă populația băștinașă și grupuri de persoane care aparțin altor naționalități și care vorbesc limba lor maternă [1, p.232]

Metode și materiale aplicate. În cadrul studiului au fost aplicate cumulativ următoarele metode de cercetare: metoda logică, metoda istorică, metoda comparativă, metoda sociologică etc.

Rezultate obținute și discuții. Așadar, pentru începe a cerceta problema persoanelor aparținând minorităților naționale, trebuie să pornim, mai întâi de la abordarea apariției națiunilor și de la principiul naționalităților, principiu ce a avut mulți susținători în fundamentarea noțiunii de națiune [2, p.28]. Promovarea și aplicarea acestui principiu, mai ales în perioada interbelică, a avut două consecințe deosebit de importante pe plan internațional: a) apariția statelor-națiune moderne; b) cristalizarea conștiinței apartenenței la o națiune, conștiință manifestată în cazul persoanelor ce aparțin minorităților naționale.

Așadar, considerăm că, într-o abordare științifică, trebuie să analizăm, mai întâi de toate, modul în care s-au format națiunile și, în subsidiar, apariția statelor moderne, iar după aceea, modul în care din acestea s-au desprins anumite segmente, care au format minoritățile naționale de mai târziu.

Un aspect deosebit de important pentru analiza evoluției pe plan internațional a reglementărilor juridice cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, trebuie să pornim de la analiza încercărilor de definire a conceptului de „minoritate națională” precum și conceptul de „drepturile persoanelor aparținând minorităților

location, relief, richness of soil and subsoil, etc., in a word, natural factors. Under the influence of the mentioned factors, different peoples have evolved and developed from an economic, social, cultural, ethnic, military, etc. point of view. In a different way, some experiencing a sharp rise, others a slower development.

Due to objective conditions, some ethnic groups left their constituent lands as a nation, ie the geographical area of crystallization as an ethnic group, and migrated to other territories, populated by other nations or peoples. Because of this, most contemporary states are „motley” in terms of their social-human constitution, ie their population, containing in addition to the native population and groups of people belonging to other nationalities and who speak their mother tongue [1, p.232]

Methods and materials applied. Within the study, the following research methods were cumulatively applied: logical method, historical method, comparative method, sociological method, etc.

Results obtained and discussions. Therefore, in order to start researching the issue of persons belonging to national minorities, we must first start from the approach of the emergence of nations and the principle of nationalities, a principle that has had many supporters in substantiating the notion of nation [2, p.28]. The promotion and application of this principle, especially in the interwar period, had two particularly important consequences at the international level: a) the emergence of modern nation-states; b) the crystallization of the consciousness of belonging to a nation, consciousness manifested in the case of persons belonging to national minorities.

Therefore, we consider that, in a scientific approach, we must analyze, first of all, the way in which nations were formed and, in the alternative, the emergence of modern states, and then the way in which they emerged in certain segments, which later formed national minorities.

A particularly important aspect for the analysis of the international evolution of the legal regulations regarding the rights of persons belonging to national minorities, we must start from the analysis of the attempts to define the concept of “national minority” as well as the concept of “rights of per-

naționale”. Problema definirii acestor concepte a fost una controversată și care până în prezent nu a fost găsită o definiție unanim acceptată, atât la nivel doctrinar, cât și legislativ. E. Pătraș consideră că: ”nereușita unui consens se explică prin dificultăți de ordin juridic, dar mai ales de ordin politic, dat fiind multitudinea de interese ale statelor pe al căror teritoriu locuiește această categorie de persoane, ajungându-se uneori până la tendințe de excludere a unor grupuri.” [3, p.11]. Totodată, importanța definiției se impune prin nevoia determinării beneficiarului drepturilor care se acordă în asemenea cazuri, adică subiectul de drept.

Variatatea abordărilor este imensă. Termenul de ”*minoritate națională*” nu este unanim recunoscut în legislația multor țări, acestea folosind și alte expresii, de pildă:

- ”*minoritate*” combinat cu unul dintre calificativele ”*lingvistică*”, ”*etnică*”, ”*religioasă*”, ”*culturală*”, și foarte rar ”*națională*” (Polonia, Albania, Austria).

- ”*comunitate*” sau ”*minoritate etnică*” (Croatia, Slovenia, Cipru);

- ”*minoritate*” sau ”*grup rasial*”, ”*grup etnic*” (Finlanda);

- ”*persoane aparținând minorităților naționale*” (România);

- ”*popoare nordice mici*”, ”comunități etnice puțin numeroase” (Rusia).

Nici în legislația națională a statelor, și nici în tratatele bi/multilaterale – mai cu seamă în cele recent semnate în spațiul central și est-european – termenul ”*minoritate națională*” și echivalenții lui nu sunt, de regulă, bine definiți. O excepție pozitivă o reprezintă tratatul româno-ucrainean.

În literatura de specialitate, sub influența diferitor criterii, s-a ajuns la definitivarea mai multor termeni și noțiuni care vizează minoritățile, și anume:

▪ ”*minorități teritoriale*” (autohtone sau istorice) și ”*minorități extrateritoriale*” în funcție de faptul dacă locuiesc sau nu în arealul teritorial istoric, cu tentă de acordare a unui volum diferit de drepturi sau a unui ”teritoriu minoritar”.

▪ ”*minorități superioare*” (superior minorities) – cu pretenția de a fi purtători a unei culturi superioare față de cea a țărilor în care sunt stabiliți (germanii din America Latină);

▪ ”*minorități imperiale*” sau ”*ex-domi-*

sons belonging to national minorities”. The problem of defining these concepts has been controversial and so far no unanimously accepted definition has been found, both at the doctrinal and legislative levels. E. Patras considers that: “the failure of a consensus is explained by legal difficulties, but especially political difficulties, given the multitude of interests of the states on whose territory this category of people lives, sometimes reaching trends of exclusion of certain groups.” [3, p.11]. At the same time, the importance of the definition is imposed by the need to determine the beneficiary of the rights granted in such cases, ie the subject of law.

The variety of approaches is huge. The term „national minority” is not unanimously recognized in the legislation of many countries, using other expressions, for example:

- ”*minority*” combined with one of the qualifiers ”*linguistic*”, ”*ethnic*”, ”*religious*”, ”*cultural*”, and very rarely ”*national*” (Poland, Albania, Austria).

- ”*community*” or ”*ethnic minority*” (Croatia, Slovenia, Cyprus);

- ”*minority*” or ”*racial group*”, ”*ethnic group*” (Finland);

- ”*persons belonging to national minorities*” (Romania);

- ”*small northern peoples*”, ”small ethnic communities” (Russia).

Neither in the national legislation of the states, nor in the bi / multilateral treaties - especially in the recently signed ones in the Central and Eastern European space - the term “national minority” and its equivalents are not, as a rule, well defined. A positive exception is the Romanian-Ukrainian treaty.

In the literature, under the influence of different criteria, several terms and notions concerning minorities have been finalized, namely:

▪ ”*territorial minorities*” (indigenous or historical) and ”*extraterritorial minorities*” depending on whether or not they live in the historical territorial area, with the intention of granting a different volume of rights or a ”minority territory”.

▪ ”*superior minorities*” - with the claim to be carriers of a culture superior to that of the countries in which they are established (Germans in Latin America);

nante” de regulă formate în urma destrămării marilor imperii, fiind exemplificați, în acest sens, rușii și ungurii, ca reprezentanți ai unei mentalități de nesupunere.

▪ **”minorități transfrontaliere**” – care sunt răspândite în număr mare într-o serie de țări (evreii și romii).

Examinarea tipologiei minorităților într-o abordare complexă efectuată de F.Hekman, se bazează pe trei principii esențiale: 1.căile de formare (originea); 2.structura socială; 3.orientările politice.

Potrivit acestei abordări minoritățile etnice pot fi clasificate în cinci tipuri: a) minorități naționale; b) minorități regionale; c) minorități de migranți; d) minorități colonizate; e) minorități naționale noi.

Ca un fenomen profund social este receptată minoritatea etnică de către E.Evtuh [4].

În literatură deosebit și alte clasificări a minorităților: minorități adevărate și pseudo-minorități. Minorități adevărate, în opinia autorilor, sunt cele care au o stratificare istorică, culturală, politică, psihologică bine conturată, precum și organe care le asigură menținerea acestor calități distincte, iar pseudo-minoritățile sunt cele care se formează pe valul unor transformări politice în societate, de obicei ad-hoc, din inițiativa unor lideri politici cu scopuri bine definite. Acestea din urmă sunt însă lipsite de perspective. Pentru Ucraina, ca pseudo-minorități sunt citați, de regulă, rușii din regiunea Transcarpatică, novorosii-odesiți, poporul din Crimeea, elinii urumi. [3, p.12].

O clasificare distinctă susținută în literatură se bazează pe criteriul ideologiilor pe care le cultivă minoritățile. În acest sens, minoritățile au fost împărțite în:

- pluraliste – adică cele care doresc acomodarea cu grupul politic dominant, cu condiția de ași păstra identitatea culturală;

- asimilaționiste – cele care doresc să fie absorbite de grupul dominant – mentalitate specifică emigranților din țările dezvoltate, îndeosebi din SUA.

- secesioniste – cele care au ca scop și urmăresc autodeterminarea politică;

- militante – care vizează răsturnarea situației, accedea la propria dominație asupra națiunii dominante anterior.

- **”imperial minorities**” or **”ex-dominants**” usually formed following the disintegration of the great empires, being exemplified, in this sense, by the Russians and Hungarians, as representatives of a disobedient mentality.

- **”cross-border minorities**” - which are spread in large numbers in a number of countries (Jews and Gypsies).

The examination of the typology of minorities in a complex approach performed by F. Hekman, is based on three essential principles: 1. the ways of formation (origin); 2. social structure; 3. political orientations.

According to this approach, ethnic minorities can be classified into five types: a) national minorities; b) regional minorities; c) minorities of migrants; d) colonized minorities; e) new national minorities.

The ethnic minority is perceived as a deep social phenomenon by E. Evtuh [4].

In the literature we distinguish other classifications of minorities: true minorities and pseudo-minorities. True minorities, in the opinion of the authors, are those that have a well-defined historical, cultural, political, psychological stratification, as well as bodies that ensure the maintenance of these distinct qualities, and pseudo-minorities are those that form on the wave of political transformations in society, usually ad-hoc, at the initiative of well-defined political leaders. However, the latter lack perspective. For Ukraine, as pseudo-minorities are cited, as a rule, the Russians from the Transcarpathian region, the Novoros-Odesites, the people of Crimea, the Greeks Urumi. [3, p.12].

A distinct classification supported in the literature is based on the criterion of the ideologies that minorities cultivate. In this regard, minorities were divided into:

- pluralistic - ie those who want to accommodate with the dominant political group, provided they retain their cultural identity;

- assimilationists - those who want to be absorbed by the dominant group - specific mentality of emigrants from developed countries, especially from the USA.

- secessionists - those who aim and pursue political self-determination;

- militants - aimed at overturning the situ-

Diversele clasificările pe diferite criterii se întâlnesc nu doar în doctrină, ci și în actele internaționale care apelează la diferite sintagme precum: persoane aparținând minorităților naționale; minorități naționale; minorități etnice; minorități lingvistice; grup național sau grup etnic; De regulă, toate acestea pot avea un numitor comun și se referă la una și aceeași categorie de persoane.

Unii cercetători propun a introduce în circuit noțiunea de „minoritate culturală” în ideea evitării folosirii atât de suspect cuvântul „național”. Astfel, în constituția Turciei este statuat explicit că toți locuitorii țării sunt turci, iar referitor la minoritatea curzilor este specificat că aceștia sunt „turci de munte”. În Franța, de exemplu, „minoritățile naționale” nu sunt altceva decât „culturi regionale”.

Dacă termenul de „minoritate națională” precum și echivalenții lui pot fi regăsite încă din secolul al XIX-lea, totuși în terminologia de specialitate acesta a intrat abia în anii 60 ai secolului trecut. Această întârziere se explică prin conotațiile negative ale drepturilor minorităților din perioada interbelică. De aici au rezultat propuneri pentru folosirea sintagmelor de „grupuri naționale, etnice, religioase, culturale, lingvistice și tribale”.

Încercările de definire a noțiunilor de „minoritate națională” se axau, de regulă, pe unele exprimări vagi, iar uneori chiar absente. De cele mai multe ori se foloseau termeni omonimi sau sinonimi, cu înțeles diferit după natura situației, cu nuanțe diferite care uneori se suprapuneau, fără să stabilească o claritate a sensurilor sau fără să prezinte date suficiente din care să se subînțeleagă sensul lor corect, motiv pentru care concluziile finale erau adesea ambigue sau confuze.

O cerință vitală în definirea noțiunii este determinarea clară a sensurilor pe care le folosește o definiție, determinare ce ar permite evidențierea limitelor noțiunii de drepturi ale persoanelor aparținând minorităților naționale, în evoluția protecției lor pe plan internațional. În doctrina dreptului, încă din anul 1937 se sublinia legătura indisolubilă dintre persoanele aparținând minorităților naționale și națiunea-mamă. Pe cale de consecință, minoritățile se caracterizează prin faptul apartenenței la o națiune care diferă de aceea care compune substanța principală a statului în cauză. Așadar observăm că problema

ation, access to their own domination over the previously dominant nation.

The various classifications on different criteria are found not only in doctrine, but also in international acts that use different phrases such as: persons belonging to national minorities; national minorities; ethnic minorities; linguistic minorities; national group or ethnic group; As a rule, all of these may have a common denominator and refer to one and the same category of persons.

Some researchers propose to introduce in the circuit the notion of „cultural minority” in the idea of avoiding the so suspicious use of the word „national”. Thus, in the Turkish constitution it is explicitly stated that all the inhabitants of the country are Turks, and regarding the minority of the Kurds it is specified that they are „mountain Turks”. In France, for example, „national minorities” are nothing more than „regional cultures”.

If the term „national minority” as well as its equivalents can be found since the nineteenth century, however, in specialized terminology it entered only in the 60s of last century. This delay is explained by the negative connotations of minority rights in the interwar period. This resulted in proposals for the use of the phrases „national, ethnic, religious, cultural, linguistic and tribal groups”.

Attempts to define the notions of „national minority” usually focused on some vague expressions, and sometimes even absent. Homonymous or synonymous terms were often used, with a different meaning depending on the nature of the situation, with different nuances that sometimes overlapped, without establishing a clarity of meaning or without presenting sufficient data to understand their correct meaning, reason for which the final conclusions were often ambiguous or confusing.

A vital requirement in defining the notion is the clear determination of the meanings used by a definition, a determination that would highlight the limits of the notion of rights of persons belonging to national minorities, in the evolution of their protection internationally. In the doctrine of law, since 1937, the indissoluble link between the persons belonging to national minorities and the mother nation was emphasized. Consequently, minorities are characterized by belonging to a nation which differs from that which makes up

minorităților se reduce, sau este nemijlocit legată de problema atât de dezbătută și nerezolvată, de a ști, de a defini noțiunea de "națiune" [5, p.45].

Este indiscutabil faptul că limba, rasa, etnia, convingerile religioase au o influență majoră asupra sentimentului național. Totuși ele nu pot constitui impedimente la dorința de a trăi în comun a unor elemente etno-lingvistice diferite, Statele Unite sau Elveția constituind un exemple elocvente în acest sens. În acest sens a fost exprimată opinia că înainte de toate, trebuie luată în considerare dorința manifestată a indivizilor de a trăi în comun, ca factor determinant al unei națiuni [6, p.214], ca și al unei minorități.

Asupra definiției noțiunii de minoritate s-a pronunțat și G.Scelle: "ce este o minoritate? Este aproape imposibil de a da o definiție precisă a acesteia" [12, p.230]. Autorul analizează cazul Elveției, ca model de conviețuire interetnică, unde populația se găsește repartizată în grupuri de rasă, de limbă, de religie diferită și se formează astfel circumscripții politice diferite, autonome și federalizate, fără a se putea vorbi de o relație între populația majoritară și minoritate.

Fără a redacta o definiție, Curtea Permanentă de Justiție Internațională delimitează drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, când se pronunță asupra protecției minorităților: "mai întâi, a se asigura că supușii aparținând minorităților de rasă, de religie sau de limbă se găsesc din toate punctele de vedere, pe un picior de perfectă egalitate cu ceilalți supuși ai statului. În al doilea rând, a se asigura mijloace apropiate pentru conservarea caracterelor etnice, tradițiilor și a fizionomiei naționale" [7].

Tot în perioada Ligii Națiunilor, Paul Fauchille, în tratatul său de drept internațional public, face pentru prima dată distincția între drepturi aparținând minorităților și drepturi ale persoanelor aparținând minorităților naționale, punând astfel baza teoriei cu privire la drepturile individuale și drepturile colective. El susținea că "tratatele ar fi fost, se pare, mai bine inspirate dacă ele ar fi dat protecțiune minorităților cu titlu de indivizi și nu cu titlu de colectivități, caracterul unui principiu universal, aplicabil la toate statele, oricare ar fi rangul sau situația lor, fie că sunt state mari sau mici, micșorate în urma războiului sau create prin

the principal substance of the State concerned. So we notice that the problem of minorities is reduced, or is directly related to the problem so debated and unresolved, of knowing, of defining the notion of "nation" [5, p.45].

It is indisputable that language, race, ethnicity, religious beliefs have a major influence on national sentiment. However, they cannot be an impediment to the desire to live together with different ethno-linguistic elements, the United States or Switzerland being eloquent examples in this respect. In this sense, the opinion was expressed that, first of all, the manifested desire of individuals to live together must be taken into account, as a determining factor of a nation [6, p.214], as well as of a minority.

G. Scelle also commented on the definition of the notion of minority: "what is a minority? It is almost impossible to give a precise definition of it" [12, p.230]. The author analyzes the case of Switzerland, as a model of interethnic coexistence, where the population is divided into groups of different races, languages, religions and thus form different political constituencies, autonomous and federalized, without being able to talk about a relationship between the majority population and minority.

Without drawing up a definition, the Permanent Court of International Justice delimits the rights of persons belonging to national minorities when ruling on the protection of minorities: "first, to ensure that subjects belonging to racial, religious or linguistic minorities are found view, on a footing of perfect equality with the other subjects of the state. Secondly, to ensure close means for the preservation of ethnic characters, traditions and national physiognomy" [7].

Also during the League of Nations, Paul Fauchille, in his treaty of public international law, for the first time distinguishes between rights belonging to minorities and rights of persons belonging to national minorities, thus laying the foundation of the theory of individual rights and collective rights. He argued that „the treaties would, it seems, have been better inspired if they had given protection to minorities as individuals and not as collectivities, the character of a universal principle, applicable to all states, whatever their

acesta, victorioase, învinse sau neutre. Atunci, într-adevăr, devenită o regulă fundamentală de drept contemporan, ea ar fi produs pretutindeni efectele sale benefice, fără ca statele secundare să poată încerca un sentiment de umilire la ideea că numai lor le este impusă protecția minorităților naționale, fără ca un stat să fie în drept a o considera ca un fel de *capitis diminutio*, ca o restricție injustă și unilaterală a suveranității sale”. [8, p. 809].

Definițiile date minorităților naționale au fost numeroase în perioada interbelică, atât la nivelul doctrinei românești, cât și la nivelul doctrinei străine, în special al doctrinei franceze. Toate aceste definiții au devenit la un moment dat sterile deoarece nu făceau decât să reia sub o formă sau alta anumite trăsături caracteristice minorităților.

Aceste definiții erau aproape unanime în a considera că prin minoritate națională se înțelege un grup de indivizi, care locuiesc pe teritoriul unui stat și care se diferențiază de majoritatea populației prin câteva caracteristici distincte: rasă, limbă, religie și care trebuie ocrotite în mod special. O trăsătură caracteristică a acestor pleiade de definiții o constituie faptul că minoritatea opunea o vie rezistență la asimilare și nu se bucura, ca și colectivitate, de drepturi internaționale [9, p.12]. Această incoerență în definirea minorităților naționale, de fapt, incapacitatea statelor de a cădea de acord asupra unei definiții, a continuat și după anul 1945, după sfârșitul celui de al doilea război mondial.

Modelul bipolar al societății postbelice a făcut ca problematica drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale să fie mai puțin mediatizată, preferându-se, mai degrabă promovarea principiului nediscriminării pe plan internațional, decât acordarea prin mijloace convenționale, a unor drepturi persoanelor aparținând minorităților naționale. Politica de bloc a făcut aproape imposibilă abordarea acestei probleme specifice, până în 1975, când, în Actul Final de la Helsinki, a fost introdus, ca o contrapondere la principiul neamestecului în treburile interne ale statelor, principiul promovării și protecției drepturilor omului ca principiu fundamentalul dreptului internațional public.

Totuși problematica minorităților naționale a fost abordată în organismele internaționale în domeniul drepturilor omului. Subcomisia

rank or situation.”, whether they are large or small states, diminished by the war or created by it, victorious, defeated or neutral. Then, indeed, becoming a fundamental rule of contemporary law, it would have produced its beneficial effects everywhere, without secondary states being able to experience a sense of humiliation at the idea that only they are required to protect national minorities, without a state to be entitled to consider it as a kind of *capitis diminutio*, as an unjust and unilateral restriction of its sovereignty”. [8, p. 809].

The definitions given to the national minorities were numerous in the interwar period, both at the level of the Romanian doctrine and at the level of the foreign doctrine, especially of the French doctrine. All these definitions became sterile at one point because they only resumed in one form or another certain features characteristic of minorities.

These definitions were almost unanimous in considering that a national minority means a group of individuals, who live on the territory of a state and who differ from the majority of the population by several distinct characteristics: race, language, religion and which must be specially protected. A characteristic feature of these pleiades of definitions is the fact that the minority had a strong resistance to assimilation and did not enjoy, as a community, international rights [9, p.12]. This inconsistency in the definition of national minorities, in fact, the inability of states to agree on a definition, continued even after 1945, after the end of World War II.

The bipolar model of post-war society has made the issue of the rights of persons belonging to national minorities less publicized, preferring, rather than promoting the principle of non-discrimination internationally, than granting by conventional means, rights to persons belonging to national minorities. The bloc's policy made it almost impossible to address this specific issue until 1975, when the Helsinki Final Act introduced, as a counterweight to the principle of non-interference in the internal affairs of states, the principle of promoting and protecting human rights as a fundamental principle public international law.

However, the issue of national minorities has been addressed in international human rights

ONU pentru prevenirea discriminării și protecția minorităților, în 1950, propunea următoarea definiție: ”Termenul de minoritate include numai acele grupuri nedominante ale populației, care posedă și doresc să-și mențină tradițiile sau caracteristicile etnice, religioase sau lingvistice stabile, evident, diferite de cele ale restului populației. Asemenea minorități trebuie să includă în mod corespunzător un număr suficient de persoane pentru a putea dezvolta asemenea caracteristici”. Din această abordare, ceea ce atrage atenția este faptul că se impune un așa zis prag relativ, acela a unui număr ”suficient” de persoane pentru ca un grup să fie considerat minoritate națională

Douăzeci de ani mai târziu, în perioada 1967-1977 la cererea Subcomisiei ONU pentru lupta împotriva discriminării și protecției minorităților, Francesco Capotorti, a efectuat un studiu asupra minorităților naționale. În acest studiu, autorul înțelege prin statut de minoritate ”un grup numeric inferior restului populației unui stat, în poziție nedominantă, ai cărui membri – cetățeni ai statului, posedă din punct de vedere etnic, religios sau lingvistic caracteristici diferite de cele ale restului populației și care manifestă, chiar și în mod implicit, un sentiment de solidaritate cu scopul de a prezerva cultura, tradițiile, limba lor”. [10].

Din definiția propusă de Francesco Capotorti, pot fi evidențiate două criterii care par a fi esențiale și anume: limitarea statutului de minoritate doar al cetățenii din statul în cauză; prezența unor caracteristici etnice, religioase sau lingvistice distincte de restul populației.

Referitor la inferioritatea numerică, aceasta nu poate fi recunoscută ca general valabilă pentru toate cazurile. De exemplu, ne putem referi la situația din Africa de Sud unde, până nu demult, minoritatea albă era politic dominantă, cât și la cele din spațiul ex-sovietic, în care unele națiuni titulare (cazahă, cergăză, letonă etc.) devenind numeric inferioare în propriile țări, nu pot fi totuși considerate ca minorități. Acestea din urmă se află într-un proces tot mai accentuat de consolidare a propriei stăruințe în efortul de ași de ași impune voința politică asemănător etniilor majoritare.

Totodată, deși criteriile obiective (prezența caracteristicilor distincte) și cele subiective (dorința de a păstra aceste caracteristici) reprezintă

bodies. The UN Subcommittee on Prevention of Discrimination and the Protection of Minorities, in 1950, proposed the following definition: those of the rest of the population. Such minorities must adequately include a sufficient number of people to be able to develop such characteristics. „ From this approach, what draws attention is the fact that a so-called relative threshold is required, that of a „sufficient” number of people for a group to be considered a national minority.

Twenty years later, between 1967 and 1977, at the request of the UN Subcommittee on Anti-Discrimination and Protection of Minorities, Francesco Capotorti conducted a study on national minorities. In this study, the author means by minority status “a numerical group inferior to the rest of the population of a state, in a non-dominant position, whose members - citizens of the state, possess from ethnic, religious or linguistic point of view characteristics different from those of the rest of the population; which manifests, even implicitly, a feeling of solidarity in order to preserve their culture, traditions, language ”. [10].

From the definition proposed by Francesco Capotorti, two criteria can be highlighted that seem to be essential, namely: limiting the minority status only of the citizens of the state concerned; the presence of ethnic, religious or linguistic characteristics distinct from the rest of the population.

Regarding numerical inferiority, it cannot be recognized as generally valid for all cases. For example, we can refer to the situation in South Africa where, until recently, the white minority was politically dominant, as well as those in the ex-Soviet space, where some titular nations (Kazakh, Cergaz, Latvian, etc.) became numerically in their own countries, however, cannot be considered as minorities. The latter are in an increasing process of consolidating their statehood in an effort to impose political will similar to the majority ethnic groups.

At the same time, although the objective criteria (the presence of distinct characteristics) and the subjective ones (the desire to keep these characteristics) represent the fundamental elements in determining the minority group, they cannot cover all the real situations. This is because

elementele fundamentale în determinarea grupului minoritar, ele nu pot acoperi toate situațiile reale. Aceasta deoarece criteriile în cauză caracterizează așa-zisele ”minorități asimilaționiste”, nu și la cele impuse a fi minoritare prin nedorința majorității de a le ”absorbi”. Cu toate acestea, definiția lui F. Capotorti a direcționat calitativ poziția ONU cu privire la minorități în perioada următoare.

Un alt savant care a cercetat problematica în cauză, mandatat de aceeași Subcomisie J. Deschènes a propus următoare definiție a minorităților naționale ca ”un grup de cetățeni ai unui stat formând o minoritate, având caracteristici etnice, religioase sau lingvistice care diferă de cele ale majorității populației ca și un sens al solidarității între ei, motivat, fie și implicit, printr-o voință colectivă de a supraviețui și al cărei scop este de a ajunge la egalitate cu majoritatea în fapt și în drept”. [11]. Totuși, această definiție în formularea ei ca ”...voință colectivă de a supraviețui și al cărei scop este de a ajunge la egalitate cu majoritatea...” au suscitât mai multe controverse, mai cu seamă asupra cuantificării acestora.

Este semnificativ și aportul mecanismelor internaționale, dar și a unor țări în dezvoltarea concepției asupra minorităților. O primă definiție este dată de către Curtea Permanentă de Justiție Internațională în Avizul său consultativ din 31 iulie 1930 relativ la convenția greco-bulgară asupra emigrației: ”un grup de persoane care trăiesc într-o țară sau localitate dată, care au o rasă, o religie, o limbă și tradiții proprii și sunt unite prin identitatea acestei rase, acestei religii, acestei limbi și acestor tradiții într-un sentiment de solidaritate cu scopul de ași păstra tradițiile, de ași menține cultul, de ași asigura instrucția și educația copiilor lor conform geniului rasei lor și de a se ajuta reciproc”.

În perioada postbelică varietatea interpretărilor a făcut ca efortul de a ajunge la un consens asupra definiției să nu progreseze prea mult. Nici măcar la nivel ONU, noțiunea nu s-a conturat definitiv, dându-i-se în contexte diferite, abordări diferite. Atât în exemplele de mai sus, cât și în alte definiții ce conțin astfel de elemente, este imposibil de aflat ce reprezintă, sub aspect juridic, ”sentimentul solidarității” sau ”dorința colectivă de supraviețuire”. Lipsește o bază științifică pentru a răspunde la această întrebare. Spre deosebire

the criteria in question characterize the so-called „assimilationist minorities”, not those imposed to be a minority by the unwillingness of the majority to „absorb” them. However, F. Capotorti’s definition qualitatively addressed the UN’s position on minorities in the coming period.

Another scholar who researched the issue, mandated by the same Subcommittee J. Deschènes proposed the following definition of national minorities as “a group of citizens of a state forming a minority, having ethnic, religious or linguistic characteristics that differ from those of the majority of the population as a sense of solidarity between them, motivated, even implicitly, by a collective will to survive and whose purpose is to reach equality with the majority in fact and in law”. [11]. However, this definition in its formulation as „... a collective will to survive and whose purpose is to reach equality with the majority ...” has provoked several controversies, especially on their quantification.

The contribution of international mechanisms is also significant, but also of some countries in the development of the conception of minorities. A first definition is given by the Permanent Court of International Justice in its Advisory Opinion of 31 July 1930 on the Greco-Bulgarian Convention on Emigration: “a group of persons living in a given country or locality, who have a race, a religion, a language and traditions and are united by the identity of this race, this religion, this language and these traditions in a sense of solidarity in order to preserve their traditions, to maintain their cult, to ensure the instruction and education of their children according to genius of their race and to help each other”.

In the post-war period, the variety of interpretations meant that the effort to reach a consensus on the definition did not progress much. Even at UN level, the notion has not been definitively outlined, being given in different contexts, different approaches. Both in the above examples and in other definitions that contain such elements, it is impossible to find out what represents, from a legal point of view, the “feeling of solidarity” or “the collective desire for survival”. There is no scientific basis to answer this question. Contrary to the definitions given in various instruments adopted under

de definițiile date în cadrul diferitor instrumente adoptate sub egida ONU, în documentele CSCE/OSCE s-a încetățenit formula de "minoritate națională" care se pare este deja definitiv acceptată de către comunitatea internațională. Menționăm însă evoluția sintagmei "persoane aparținând minorităților naționale" folosită la Helsinki - ,75, către "minoritate națională", la Helsinki - ,92.

Realizările cele mai importante pentru promovarea și protecția drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale au avut loc după dispariția a ceea ce s-a numit societate internațională bipolară, adică la sfârșitul anilor ,90. Cele mai importante documente cu privire la protecția drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, le considerăm a fi: Declarația asupra drepturilor persoanelor care fac parte din minoritățile naționale sau etnice, religioase sau lingvistice la nivel universal, în cadrul ONU, precum și Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare din 1992 și Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale din 1994, ambele documente având o dimensiune regională, ele fiind adoptate în cadrul Consiliului Europei.

Nici în perioada 1990-1994 nu s-a căzut de acord asupra unei definiții în ceea ce privește minoritățile naționale, preferându-se, fie definiții apofantice, fie definiții în genul celei date de Curtea Permanentă de Justiție Internațională. Deși, după cum am amintit, problema minorităților naționale nu este una nouă, încă nu s-a ajuns la o definiție a minorităților naționale, care să fie unanim recunoscută. Se observă că drepturile persoanelor care fac parte din cadrul minorităților naționale sunt tratate în documente referitoare la ansamblu drepturilor omului, în articole separate, paralele cu prevederi care consacră aceleași drepturi pentru toate persoanele. Observăm, în același timp, că în afara documentelor care fac referire la minoritățile naționale, se vorbește despre minorități în general, minoritatea națională fiind una care, privit dintr-un anume unghi, le poate îngloba și pe celelalte la nivelul unei țări. Astfel, o minoritate culturală poate fi parte integrantă a unei minorități naționale, în timp ce aceasta din urmă poate avea în componența sa mai multe minorități culturale.

Recomandarea 1134 cu privire la drepturi-

the auspices of the UN, the CSCE / OSCE documents have established the formula of „national minority” which seems to be already definitively accepted by the international community. However, we mention the evolution of the phrase „persons belonging to national minorities” used in Helsinki - ,75, to „national minority”, in Helsinki - ,92.

The most important achievements for the promotion and protection of the rights of persons belonging to national minorities took place after the disappearance of what was called the bipolar international society, ie in the late 1990s. We consider the most important documents on the protection of the rights of persons belonging to national minorities: The Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic, Religious or Linguistic Minorities at Universal Level, within the UN, as well as the European Charter for Regional or Minority Languages from 1992 and the Framework Convention for the Protection of National Minorities of 1994, both of which have a regional dimension and are adopted by the Council of Europe.

Even in the period 1990-1994, no definition was agreed on national minorities, preferring either apophantic definitions or definitions such as those given by the Permanent Court of International Justice. Although, as I mentioned, the issue of national minorities is not a new one, a definition of national minorities has not yet been reached, which should be unanimously recognized. It is noted that the rights of persons belonging to national minorities are dealt with in documents relating to all human rights, in separate articles, parallel to provisions enshrining the same rights for all persons. We note, at the same time, that apart from the documents that refer to national minorities, there is talk of minorities in general, the national minority being one that, viewed from a certain angle, can include the others at the level of a country. Thus, a cultural minority may be an integral part of a national minority, while the latter may have several cultural minorities.

Recommendation 1134 on the rights of national minorities, adopted by the Parliamentary Assembly of the Council of Europe on 1 October 1990, defines minorities as „separate or distinct

le minorităților naționale, adoptată de Adunarea parlamentară a Consiliului Europei la 1 octombrie 1990, definește minoritățile ca fiind ”grupuri separate sau distincte, bine definite și stabilite pe teritoriul unui stat, ai căror membri sunt cetățeni ai aceluși stat și prezintă anumite caracteristici religioase, lingvistice, culturale, sau altele care îi deosebesc de majoritatea populației (art.11)”.

În sensul Recomandării 1177 cu privire la drepturile minorităților adoptată de Adunarea parlamentară a Consiliului Europei la 5 februarie 1992, minoritățile naționale sunt ”cetățenii care împărtășesc caracteristici specifice de ordin cultural, lingvistic sau religios” și care ”pot să dorească să li se recunoască și garanteze posibilitatea de a le exprima”, urmând ca în aliniatul următor, să se precizeze că ”acestea sunt grupurile împărtășind asemenea specificități în interiorul unui stat, pe care comunitatea internațională, după primul război mondial, le definește minorități, fără ca acest lucru să implice vreo inferioritate în vreun domeniu.

De asemenea, în cadrul Raportului întâlnirii CSCE a experților pe problemele minorităților naționale (Geneva, 19 iulie 1991), se încerca o altă abordare a definirii minorităților, subliniind că ”nu toate diferențele etnice, culturale, lingvistice sau religioase duc necesarmente la crearea de minorități naționale”. Este cunoscut faptul că, supusă influențelor de-a lungul formării sale, limba unui popor are multe dialecte, în unele țări diferențele fiind mai mari, în altele mai mici, dar, în ansamblu, fără diferențe de natură să creeze o limbă nouă, diferită de cea a țării în care zona respectivă se află. De asemenea și în privința diferențelor culturale, influențele pe care le-au avut migratorii de-a lungul timpului, nu au lăsat intactă cultura autohtonă. În ceea ce privește religia, trebuie menționat că în urma consacrării pe plan internațional a libertății religioase, fiecare persoană este liberă a opta pentru orice cult religios recunoscut oficial, încetățenirea conceptului de minoritate religioasă dând naștere intoleranței religioase, intoleranță care ar trebui uitată în Evul Mediu.

Cea mai elaborată definiție în cadrul Consiliului Europei o găsim în proiectul pentru un protocol adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului și a libertăților fundamentale privind persoanele ce aparțin minorităților naționale (Reco-

groups, well defined and established in the territory of a State, whose members are nationals of that State and present certain religious, linguistic, cultural characteristics, or others that distinguish them from the majority of the population (art. 11) ”.

For the purposes of Recommendation 1177 on the rights of minorities adopted by the Parliamentary Assembly of the Council of Europe on 5 February 1992, national minorities are „citizens who share specific cultural, linguistic or religious characteristics” and who „may wish to be recognized and guaranteed the possibility of expressing it ”, following that in the next paragraph, to specify that ”these are the groups sharing such specificities within a state, which the international community, after the First World War, defines as minorities, without this involving any inferiority in any field.

The Report of the CSCE Meeting of Experts on National Minority Issues (Geneva, 19 July 1991) also sought a different approach to defining minorities, stressing that “not all ethnic, cultural, linguistic or religious differences necessarily lead to the creation of national minorities”. It is known that, subject to influences throughout its formation, the language of a people has many dialects, in some countries the differences being greater, in others smaller, but, on the whole, without differences likely to create a new, different language other than that of the country in which the area is located. Also in terms of cultural differences, the influences that migrants have had over time, have not left intact the local culture. With regard to religion, it should be noted that following the international consecration of religious freedom, every person is free to opt for any officially recognized religious cult, the establishment of the concept of religious minority giving rise to religious intolerance, intolerance that should be forgotten in the Middle Ages.

The most elaborated definition in the Council of Europe can be found in the draft for an additional protocol to the European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms for Persons from National Minorities (Recommendation 1201). Article 1 of the draft stipulates that the expression “national minority” refers to a group of persons from a state who: live in the territory of

mandarea 1201). Articolul 1 din proiect stipulează că expresia ”minoritate națională se referă la un grup de persoane dintr-un stat, care: locuiesc pe teritoriul acelu stat și sunt cetățenii lui; mențin legături de lungă durată, trainice și permanente cu acel stat; manifestă caracteristici etnice, culturale, religioase sau lingvistice distincte; sunt suficient de reprezentative, chiar dacă sunt în număr mai mic decât restul populației unui stat sau a unei regiuni a acelu stat; sunt motivate de preocuparea de a păstra împreună ceea ce constituie identitatea lor comună, inclusiv, cultura, tradițiile, religia și limba lor.

Pe de altă parte, proiectul Convenției pentru protecția minorităților naționale elaborat de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept, organ consultativ al Consiliului Europei, definește minoritatea națională ca ”un grup numeric inferior restului populației unui stat, al cărui membri, care au cetățenia acestui stat, posedă caracteristici etnice, religioase sau lingvistice diferite de cele ale restului populației și sunt animați de dorința de ași păstra cultura, tradițiile, religia sau limba”.

Concluzii. În urma acestor definiții se poate concluziona că criteriile de bază pentru definirea unui grup de minoritate națională sunt:

1. Calitățile etnice, religioase, culturale sau lingvistice distinctive;

2. Criteriul numeric. De regulă, ele sunt inferioare altei părți de populație, care constituie majoritatea. Nu însă întotdeauna inferioritatea numerică duce neapărat la un statut juridic de majoritate. În cazul dat, deosebim pe de o parte, situația unor națiuni titulare, care, deși, sunt minoritare față de restul populației, exercită puterea politică dominantă (Africa de Sud), pe de altă parte situația în care una (Finlanda) sau mai multe (Elveția) minorități, conform constituției, reprezintă factori constitutivi ai statului.

3. Caracterul nedominant. În situația în care minoritățile ar domina politic, necesitatea de a beneficia de o protecție juridică dispăre.

4. Cetățenia statului în care trăiesc. Celelalte categorii de populație – cetățeni străini, apatrizi, muncitori migranți, refugiații, popoarele băștinașe (indigene), dispun de un alt statut, reglementat de convenții internaționale speciale.

5. Voința grupului minoritar de a fi considerat minoritate și ași păstra propria identitate.

that state and are its citizens; maintain long-lasting, lasting and permanent ties with that state; manifests distinct ethnic, cultural, religious or linguistic characteristics; they are sufficiently representative, even if they are smaller than the rest of the population of a state or a region of that state; they are motivated by the concern to keep together what constitutes their common identity, including their culture, traditions, religion and language.

On the other hand, the draft Convention for the Protection of National Minorities drawn up by the European Commission for Democracy through Law, an advisory body to the Council of Europe, defines a national minority as “a numerically inferior group to the rest of the population of a state they possess ethnic, religious or linguistic characteristics different from those of the rest of the population and are animated by the desire to preserve their culture, traditions, religion or language”.

Conclusions. From these definitions it can be concluded that the basic criteria for defining a national minority group are:

1. Distinctive ethnic, religious, cultural or linguistic qualities;

2. The numerical criterion. As a rule, they are inferior to another part of the population, which constitutes the majority. However, numerical inferiority does not always lead to a majority legal status. In this case, we distinguish on the one hand, the situation of some titular nations, which, although they are a minority compared to the rest of the population, exercise the dominant political power (South Africa), on the other hand the situation where one (Finland) or more (Switzerland) minorities, according to the constitution, are constituent factors of the state.

3. Non-dominant character. If minorities dominate politically, the need for legal protection disappears.

4. Citizenship of the state in which they live. The other categories of the population - foreign nationals, stateless persons, migrant workers, refugees, indigenous peoples (indigenous peoples), have a different status, regulated by special international conventions.

5. The will of the minority group to be considered a minority and to retain its own identity.

An interesting position that should be men-

O poziție interesantă care se cuvine a fi menționată aici este cea a Uniunii Europene care, la nivelul instituției, nu operează cu conceptul de minoritate națională. Considerăm că aceasta reprezintă un semnal pentru viitor pentru renunțarea la acest concept, eliminarea statutului privilegiat al minorităților naționale, în comparație cu grupurile etnice, și focusarea asupra protejării specificității diversității etnice.

În urma analizei definițiilor date minorităților naționale, și bazându-ne pe criteriile de bază care caracterizează acest grup, propunem următoarea definiție: minoritățile naționale sunt un grup de persoane aflate pe teritoriul unui stat al cărui cetățenie o dețin, într-un număr reprezentativ, dar inferior față de o majoritate, deținând unele caracteristici specifice de natură etnică, lingvistică, culturală sau religioasă fiind animați de dorința de ași păstra cultura, tradițiile, religia sau limba.

tioned here is that of the European Union, which, at the level of the institution, does not operate with the concept of national minority. We believe that this is a signal for the future to abandon this concept, eliminate the privileged status of national minorities, compared to ethnic groups, and focus on protecting the specificity of ethnic diversity.

Following the analysis of the definitions given to national minorities, and based on the basic criteria that characterize this group, we propose the following definition: national minorities are a group of persons located on the territory of a state whose citizenship they hold, in a representative number, but inferior to a majority, having some specific characteristics of an ethnic, linguistic, cultural or religious nature, being animated by the desire to preserve their culture, traditions, religion or language.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Suceavă I. ș.a. Omul și drepturile sale. București: Tipografia Ministerului de Interne, 1991.
2. Vlădescu O. Principiul minorităților. București: Tipografia Copuzeanu, 1935.
3. Patraș E. Minoritățile naționale din Ucraina și Republica Moldova. Cernăuți: Editura Alexandru cel Bun, 1999
4. Евтух В.Б. Концепция этносоциального развития США и Канады: типология, традиции, эволюция. — Киев: Наука, 1991.
5. Meitani R. Protecția minorităților. Teză de doctorat. București, 1931.
6. Redslob R. Les principes du droit des gens moderne. Paris, 1937.
7. CPJI, seria A/B, nr.64.
8. Fauchille P. Traite de Droit International Public, Tom.I, Paris, 1925. <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k65463116.texteImage>. (vizitat 13.10.2021)
9. Jura Cr. Drepturile omului. Drepturile minorităților naționale. București: Editura C.H.Beck, 2006.
10. <https://www.ohchr.org/en/issues/minorities/pages/internationallaw.aspx> (vizitat 10.10.2021)
11. <https://undocs.org/pdf?symbol=en/E/CN.4/1987/WG.5/WP.1> (vizitat 10.10.2021)
12. Scelle G. Precis de droit des gens. Principes et systematiques. Paris, 1932. https://books.google.md/books/about/Precis_de_droit_des_gens.html?id=tfmPwQEACAAJ&redir_esc=y (vizitat 13.10.2021)

Despre autor:

Oleg BONTEA,

doctor în drept, conferențiar universitar
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: obontea@mail.ru

About author:

Oleg BONTEA,

PhD, associate professor,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA,
e-mail: obontea@mail.ru